

Trong cuốn “Tản-Đà Văn Văn Toàn Tập” do nhà xuất bản
Háng-Sán Hà-Nái phát hành, Sáng-Mái in lái Hoa-Ká,

có bài “Viáng Thi Sĩ Tản-Đà” của Mai-Lâm mở đầu bằng hai câu như sau

*Ôi thôi! Hái bác Tản-Đà,
Suái vàng nay đã lánh xa cõi đời!*

Ông Mai Lâm, hái áy, táng Tản-Đà mở đầu ... Suái Vàng, nên lát đát làm bài viáng dài 34
câu, thá lác bát vái năm bán nhác lui nhác tái hai ván thá rát chân tình, tháng tiác nhá trên.

Nháng lúc đó, mùa hè 1933, thác sá thì nhà thá mián núi Tán, sông Đà ván còn sáng. Ông
biát đác tin áy, rát láy làm thú, thá ra ông còn may mắn hán cá Nguyán-Du! “Bát tri tam bách
dá niên háu, Thiên há hà nhân kháp Tá Nhá.” Bán đáp lái qua bài thá “Cái Bác Mai-Lâm” cũng
theo thá lác bát, gám 26 câu, cũng có nhiáu lán láp đi láp lái hai câu dzui thát là dzui!

*Nác dái cho bác Mai-Lâm,
Tháng nhau chi sám mà lám khóc nhau!*

Hai bài thơ này thi gian đáu tiên đã phá bián lán lát trên Tiáu Thuyát Thá Báy sá 32 và sá 33 làm nên mát giai thoái ván cháng chan cháa tình ngá i mà thát ngá nghánh, ai đác cũng tháy thoái mái, hào háng...nác cái.

Giai thoái vá Tán-Đáa thì nhiáu và cũng nhiáu ngá i đã biát, đã nhá vì đáu là máy sá viác sáy ra khá gán vái thái đái chúng ta, lái náa, các nhán cháng có thá ván tháp thoáng đó đây, há có liên há, tiáp xúc, gán gái. Há viát ra, ká đi ká lái... nghe rát lái cuán, thú vá. Nháng thú vá và lái cuán hán cá theo nhiáu ngá i đó là chuyán rau sáng cháa Háng vái ná sĩ Song Khê sáy ra năm 1923 và chuyán bác Mai-Lâm tá nhiên “Tháng nhau chi sám mà lám khóc nhau” vào mát mùa hè mái năm sau đó.

Nhá lái hái quan bá chánh Dáng-Khuá qua đái (1898) Nguyán-Khuyán cũng làm bài “Khác Bán” theo thá song thát lác bát, táng cáng 38 câu, sá dĩ dài hán bài cáa Mai-Lâm đôi chút, có thá vì hai ngá i là bán cùng đáu khoa thi háng năm 1864, đã cùng nhau uáng ráu, làm thá và hán thá, còn có lán cùng... vui con hát náa, nên khi bián cá sáy ra, ká ngá i đi, biát bao nhiêu ká niám, tha há mà ná non ká lá, khác hán vái tráng háp cáa Mai-Lâm. Thi sĩ Mai Lâm tá giái thiáu, giáa hai bên, chá là “ngá i đáng bang!” bình tháng:

*Tôi vái bác, bác vái tôi,
Đáu không quen biát cũng ngá i đáng bang.*

“Không quen biát”.Váy mà xúc đáng làm nên bài vánh biát bác lá bao nhiêu tình nghĩa thám thiát. “Viáng Thi Sĩ Tán-Đáa” còn là mát áng thá đác đáng vì sá lám lán rát đáng yêu cáa tác giá. Nguyên do chá vì có hôm trên chuyán táu háa đáng chám chám tián vào sân ga, thi sĩ Mai-Lâm chát nhìn tháy mát ngá i bán cũng đáng ngá i trên xe hoá nháng chuyán bánh khái hành vá háng ngá cái, ngá i bán áy váy tay qua cáa sá và chá káp nói vái Mai Lâm mát câu:”Bác Tán-Đáa chát rái!” song vì giáa quang cánh táp náp, ngá i xuáng ká lên, tiáng hàng rong, rao bán, còi táu sáp-phá-lê, xá sú-páp... khián ông Mai-Lâm lái nghe là “Tán-Đáa chát rái” nên mái ra cá sá.

Sá nhám lán áy có thá cháng ngá i nào quan tâm khi đác hai bài thơ. Tá trác đán nay cũng cháng ai láu ý đá ghi chép nhá mát lý do, ngay trong cuán “Tán-Đáa Ván Văn” có in thêm lái chú

thích đ bài “C i Bác Mai Lâm” ngỡ h u đ c gi bi t ít nhi u ph n ti u s cũng v y.
Nguyên văn:

“Ông Mai-Lâm làm giáo h c tr ng Sacre-Coeur Cao-B ng. Yêu văn ch ng thi sĩ, m t ng g p thi sĩ, r i sau “An-Nam T p Chí” đình b n, ông đ c nghe ng i ta nói thi sĩ đã t tr n. Vì ti c th ng, ông làm bài th vi ng trên đây. R i không ng thi sĩ hãy còn s ng, i đang vi t giúp báo “Ti u Thuy t Th B y” nên ông Mai-Lâm g i bài đó v nh thi sĩ s a i. Thi sĩ r t l y làm thú là hãy còn s ng mà đ c nghe ng i ta khóc mình. Li n cho đăng vào báo “Ti u Thuy t Th B y” và có bài đáp i s báo sau. V y xin phép ông Mai-Lâm đ c đăng bài c a ông đ đây vì có bài c a thi sĩ T n-Đà h a.” (H.S.)

L i xin phép c a nhà xu t b n (ch vi t t H.S.có th là H ng-S n) Khách quan mà nói, là m t h n h nh cho Mai-Lâm.Thi sĩ Mai-Lâm tên th t là Đoàn-Văn-Thăng sinh ngày 28 tháng 4 năm 1915 t i làng Hoàng Mai t nh B c-Giang, nh n- viên công ch c quan thu (duoane) ng-S n, sau đ o chính Pháp Nh t thì đ i t i vùng bi n Qu t-Lâm r i t ch c v d y h c t i B i-Chu, năm 1954 di c vào Sài-Gòn v n ti p t c làm giáo s t i Trung h c công l p H -Ng c-C n nh tr c.

Ông là tín đ Thiên Chúa giáo nên đã sáng tác nhi u bài th thi h ng l y t Kinh-Thánh và t các i c u nguy n, đ c bi t đã đ ch r i xu t b n toàn b 150 bài Thánh V nh mà m t ng i b n c a ông, m c s đ o Tin-Lành, Vũ Đ c-Chang. Cũng là m t giáo s tr ng H -Ng c-C n, đang trú ng t i Pháp có l hi n còn gi đ c. (Nhân ti n cũng xin nói cho rõ, bài s u t m này, đã s d ng m y áng th mà m c s Vũ-Đ c-Chang v a ph bi n trên đ c san Ninh-C năm 2003 c a nhóm c u h c sinh H Ng c-C n Hoa-K . Còn tin t c lý l ch thì ph n l n nh đ c m t thành viên trong gia đình thi sĩ Mai-Lâm cung c p.)

Bài th Vi ng T n-Đà vì h i dài, vì đã ph thông và đ dàng tìm đ c n i m y cu n sách, c bài C i Bác Mai Lâm c a T n Đà cũng v y nên v i khuôn kh m t bài báo không chép ra đây. Thi sĩ Mai-Lâm m t t Sài-Gòn sau tháng T năm 1975, ông còn đ l i nhi u bài th tình (Theo thi sĩ Hoàng-H ng “th tình và th tán gái là hoàn toàn khác nhau”. Talawas tháng 5 năm 2008.), r i rác, đ m i th lo i t l c bát, Đ ng lu t, song th t l c bát... nay xin s u l c m t s ít, tiêu bi u đ đ c gi bi t thêm v m t thi sĩ xa x a đã cùng T n-Đà t o ra m t giai tho i văn ch ng khá thú v cho làng văn h c n c nhà.

Khi lưu giữ cao nguyên Bắc Kỳ ông Đoàn-Văn-Thăng có bài thơ tả cảnh Cao-Bằng thềm
Pháp thuở cũ nhàn sông bãi, chú Khách, rập tuồng, cô Tây...

Cao-Bằng Ban Đêm

*Non nườc vui chời mỗi hời ngày,
Cao-Bằng đêm đờn cảnh buờn thay!
Lờ a thờ a ngờn đờn đờn loe đóm,
Lờ p xờ p khu nhà mái khờ t cây.
Sờng bờ c bi bờ vài chú khách,
Rờ p tuờng nhờ nhờ mờ y cô Tây.
Nờn thờ chờ có đờ u sông Hờn
Đờ i ánh trắng vàng nườc cuờn mây.*
Mai-Lâm.- Cao-Bằng 1934.

Bài thơ sau đây nói về một vẻ hòt đờng chính trờn nườc ta hờu nhờ ai cũng biờt, chờng tờ
ông cũng lưu tâm đờn quờc sờ đờng thờ i:

Viờng Cờ Sờo-Nam

*Khoanh tay buờn ngờ mờ nhờ giang san,
Tham tờ c gờ đờu chừc sờng tàn!
Bờ rờ ng chờ ng cho lòng mờn nườc,
Trờ i cao soi thờ u đờ thờng dân.
Khua chuờng gờ ng gờ i hờn dân tờ c,
Mài kờ m hòai trờng sờ c ngoờ i bang.
Nờ m đờ tờ đờ vui chí đờ,
Anh hùng còn lờ i tờng gian nan.*
Mai-Lâm.- Hà-Nời 1940.

Ông còn làm nhi u bài th b ng Pháp ng .

À Mon Vieil Ami Nguy n-Đình-H ng.

La journée est trop courte, nous sommes bien au soir;
Le cimetière nous attend, voilà notre dortoir!
Ami, tu crois en Dieu et en la vie future
Ton âme ira au ciel, mai en est-elle sûre?
Tout le pétrin, lessoins de cette vie présente
Pèseront-ils très lourds, comme action méritante?
“La foi qui n’agit point, est-ce une foi sincère?”
Penses-y, au nom de notre amitié si chère.

Mai-Lâm.

Bài th t ng ng i b n thân trên đây đã đ c tác gi t đ ch sang Vi t ng nh sau:

Ngày ng n quá và chi u đã t i,

Nghĩa trang: phòng ng đ i chúng ta!
Anh i sao ch c đ c là
H tin có Chúa, h n qua n c tr i?
Nh ng lo ng cu c đ i c m áo,
K là công? Công hảo mà thôi!
Đ c tin quên khu y cũng hoài,
Xin anh nh i, nghe i b n thân.

Mai-Lâm t đ ch.

M i đây tôi tình c hân h nh bi t và liên l c v i ng i con c a giáo s Đoàn-Văn-Thăng là Đoàn-Ng c-Ki u-Nga, cô cũng là nhà th , mà năm 2007 “Th n Quán Hoa K ” ở New Jersey c a Tr n-Hoài-Th m i in t p th “Ng Ngác Ngó Quanh Đ i.” Trong đó có bài th Đ ng lu t nhan đ ”Đ ng Thi Hoài C m” ph ng ph t kín đáo b y t t m lòng ng ng m ng i cha đáng kính:

Nét bút R ng Mai hoài đ m s c

V n th Núi T n mãi i u h ng...

Đoàn-Ng c Ki u-Nga. Saigon-2006

Tràng Mai là Mai-Lâm là làng Hoàng Mai như ở Bắc Giang. Có ngôi làng vùng cao nguyên Bắc phần rất nhiều mai nên mới đặt tên như thế. Làng nào trồng mai cũng có hình ảnh cây đa cây nhãn quê hương của nhà thơ sĩ Chung-Quân, “Làng tôi có cây đa cao ngút trời xanh”. Làng Hoàng-Mai khác, không thấy nói về cây đa mà ở đây làng lại là một cây nhãn xum xuê bóng mát, hương thơm lan tỏa...đến khi tôi thăm Mai-Lâm nhà thơ Bằng-Bá-Lân đã ghi lại ghi chép qua mấy câu thơ :

Ai vâng ... như ở làng Hoàng-Mai
Hỏi thăm cây nhãn còn sai quả vàng.
Trăm năm trồng nhãn ở làng,
Đến bao nhiêu khách qua đàng ngả xuôi.
Bằng-Bá-Lân

Cô Kiều-Nga còn cho biết thi sĩ Mai-Lâm có làm đôi câu đi đi ở Tản-Đà khi tác giả “Khởi Tình Con” chắp thêm.

*Bác thơ tở sao? Tôi cứ ở trên tiên đang đi khách,
Tôi còn ở mãi! Tình thơ non nước vẫn ở ngoài tôi.*

□

Thi nhân không phải chỉ làm thơ mà c dù thơ là cô đ ng, đ rung đ ng con ng i. Cho nên phân chia ra thi sĩ, văn sĩ đôi khi cũng là h i quá chuyên môn. Thi sĩ viết văn (c viết câu đ i n a,) là chuyên bình thơ ng. Ng c i, nh c văn sĩ Mai-Th o qua t p thơ “Ta Th y Hình Ta Nh ng Mi u Đ n.” thơ c s r t x ng đáng là thi sĩ, mà c dù n u còn s ng, ch a ch c ông đã ch p nh n danh v này vì hàng ngũ thi sĩ hi n th i đông thơ t là đông và ch ng bi t câu “T Chu Hán v n sĩ này là quý.” Trong bài hát nói c a ng i x a, bây gi còn đúng chng?

Theo ý ki n cá nhân tôi, trên lãnh v c văn h c, làm thơ , nói riêng là khó vô cùng, ngoài s c n đ n cái năng khi u, chút ki n thơ c, cái lòng r t rào mu n bày t , cái tâm t mu n ký thác, cái ý chí mu n ch ng ch i v i th i gian, không gian, tr c s hi n h u nh bé, y u t c a con ng i còn th t là nhi u n i khó khăn c n ph i v t qua. Làm sao đ “đ a con” đ c ph bi n, l u truy n, đón nh n, càng lâu, càng r ng, càng t t... ph i chng đó là m c đích c a s mài mi t âm th m làm v c c a thi sĩ?

Bài thơ “Vi ng Thi Sĩ T n-Đà” c a Mai-Lâm ph n l n ng i Vi t-Nam t ng c p sách t i tr ng đ u bi t, nó đã s ng h n n a th k nay, tôi tin r ng nó còn đ c l u truy n mãi mãi. V y tìm hi u ghi l i đôi dòng ti u s v ng i sinh ra nó t ng cũng không ph i là dã tràng xe cát.

Ph L c.

1.) Vi ng thi sĩ T n-Đà.

*Ôi thôi h i bác T n-Đà,
Su i vàng nay đã lánh xa cõi đ i.
Xa trông mây n c ng m ngùi,
T m lòng thơ ng nh m y l i vi ng thắm.
Nh ai v n vít t t m
N c non ai k đ ng tâm h n hò.
Th đ y túi r u l ng b ,
Đ u nho ki t cũng danh nho n c nhà.
Ôi thôi h i bác T n-Đà,
Su i vàng nay đã lánh xa cõi đ i.*

Tôi v i bác, bác v i tôi,
Tuy không quen biết cũng ngỡ i đ ng bang.
L i thêm cùng m i vẫn ch ng,
Chung tình non n c v ng bên lòng.
B y lâu tôi nh ng c mong
Có phen run r i ng phùng hai ta.
Ôi thôi h i bác T n-Đà!
Su i vàng nay đã lánh xa cõi đ i.
Làm chi v i m y bác i,
Chí cao ngh p n ai ng i noi theo.
Thuy n nan ai g mái chèo,
Con đ u b n qu c ai l u sóng kh i.
B c đ đ rách ai b i,
Báo An-Nam ngh ai r i i ra.
Ôi thôi h i bác T n-Đà!
Su i vàng nay đã lánh xa cõi đ i.
Than i! Còn đ t còn tr i!
Còn non còn n c đâu ng i n c non.
Đà dù c n, T n dù mòn,
Danh th m thi sĩ v n còn truy n lâu.
H n th ph ng ph t n i đâu,
Chút tình có th u cho nhau ch ng là.
Ôi thôi h i bác T n-Đà!
Su i vàng nay đã lánh xa cõi đ i.
Mai-Lâm.

2.) C i bác Mai-Lâm

N c c i cho bác Mai-Lâm,
Th ng nhau chi s m mà m khóc nhau.
Cõi đ i đã lánh xa đâu!
Mà cho ai nh ai s u h i ai?
Tóc đ v ng vít còn dài,
Con đ m còn tr n đ i ch a xong.
L a h ng còn ch t bên lòng,
Nho tàn còn v n trong vòng trăm năm
N c c i cho bác Mai-Lâm,
Th ng nhau chi s m mà m khóc nhau.
Su i vàng ai đã v i đâu!
Mà cho ai t c ai s u h i ai!
B c đ đ rách ai b i,

*Báo An-Nam nghä bä tä i nào ra!
Hä nho vô ích nä c nhà,
Rä u thä còn vä n la cà trăm năm.
Nä c cä i cho bác Mai-Lâm!
Thä ng nhau chi sä m mà ä m khóc nhau.
Hä n thä đã mä t đi đâu,
Mà cho ai khóc ai sä u hä i ai.
Dä i trên còn đä t còn trä i,
Còn non còn nä c còn ngä i nä c non.
Đä chä a cä n, Tä n chä a mä n,
Còn ai thi sĩ ä i còn tri âm.
Nä c cä i cho bác Mai-Lâm,
Thä ng nhau chi sä m mà ä m khóc nhau.
Tä n-Đä.*

“Bác thä t vä sao?” Câu hä i mô tä sä kiä n đä t ngä t, sä ng sä t vô cùng đä c đä a, hä n thä nä a nó còn nhä ä mä cái “bán tín bán nghi” liên hä vä i câu chuyä n “nä c cä i” thuä nä. Sao ä n này ông cä chä sáng tác mä t bài thä nä a mà ä i làm đôi câu đä i nhä ? Có ä bác Mai Lâm không muä n ä p ä i. Bác đã có bài viä ng hä i đó rä i, trä c sau vä n mä t tä m lòng, nay sáng tác đôi câu đä i đä thay đä i.